

De molenaars van Nieuwerkerk

In de Vierbannenpolder stonden vanouds twee molens, eigendom van de stad Zierikzee als eigenaar van de Vierbannen van Duiveland. Op 16 mei 1703 werden beide molens verkocht aan mr. Cornelis Stavenisse. Hij gaf de molens vervolgens in erfpacht uit.

Op de Nieuwerkerkse molen was vanaf omstreeks 1663 molenaar Jacob Matthijsse Boluijt, gehuwd met Tannetje Joos. De volgende molenaar was hun schoonzoon Abraham Lievensse Rijnberg, geboren te Zierikzee, in 1697 gehuwd met hun dochter Grietje. Hij was de stamvader van de Thoolse familie Rijnberg.

Vanaf 1730 was molenaar Izaak van der Daf, geboren te Sint-Maartensdijk, in dat jaar gehuwd met Anna Willemse Bal (1709), buitenechtelijke dochter van Willem Marinusse Bal (landbouwer op de hofstede aan het Boomweegje) en Lena Bresto. Zij maakten op 31-12-1771 nog samen testament op. Op het hoofd van hun zoon Leendert, molenaarsknecht in Zonnemaire, werd in 1763 een premie uitgelooft omdat hij ervan werd verdacht zijn baas Izak Phernambucq door vergiftiging om het leven te hebben gebracht. Hun oudste zoon Cornelis (1732), in 1764 gehuwd met Neeltje Marinusse Vijverberg (1740-1813), vestigde zich op 01-05-1770 als molenaar te Nieuwerkerk.

Vanaf 1780 was zijn broer Jacobus van der Daf (1741-1808) molenaar, Hij huwde in 1780 Leintje van der Have (1756-1798), dochter van Jacob Janse van der Have en Grietje Cornelisse de Bruine van de hofstede Zomerlust.

In 1786 was inmiddels eigenaar van de molen – gekocht van de erven Stavenisse – Jacobus de Bruijne (ca 1742-1794), zoon van Jacob Eijmantse de Bruijne en Gieltje Janse van den Berge van de hofstede Luctor et Emergo, in 1776 gehuwd met Janna Leendertse Berman, dochter van de schout van Ouwkerk. Hij verkocht de molen op 26-11-1789 aan Hansom (Ansum) van de Velde (1765), geboren te Noordgouwe, die zich op 29-11-1789 vanuit Westkapelle te Nieuwerkerk vestigde en later te Vlissingen woonde.

Op 27-08-1793 werd de molen in het openbaar verkocht aan Johannis Sneevliet (1741-1797), geboren te Oosterland en sinds 1778 molenaar te Heinkenszand. Deze vestigde zich op 19-04-1795 te Nieuwerkerk met zijn echtgenote Cornelia Baroen (1754-1817) op de door hem gekochte boerderij ten zuiden van de molen. Na zijn overlijden liet hij de molen na aan zijn minderjarige dochter Johanna Adriana. Cornelia Baroen hertrouwde in 1798 de vroegere molenaar Jacobus van der Daf (1741-1808), die zo weer op de Nieuwerkerkse molen terugkeerde. In september 1808 verhuisden Jacobus en Cornelia naar Zierikzee, waar Jacobus de korenmolen De Bloeme bij de Westpoort had gekocht, maar hij overleed al een maand later, waarna Cornelia naar Nieuwerkerk terugkeerde. Zijn zoon Izak van der Daff (1782-1826) zou de molen De Bloeme overnemen.

Inmiddels was in september 1808 de eigenaresse van de molen, Johanna Adriana Sneevliet (1788-1845), gehuwd met Jan Berman (1787-1848), enig kind uit het tweede huwelijk van de al in 1789 overleden Ouwkerkse schout Govert Maartense Berman. Zijn moeder Neeltje

Janse van Oost was in 1790 hertrouwd met Dirk Joosse Slagboom, molenaar te Ouwerkerk, zodat Jan op de Ouwerkerkse molen was opgegroeid. Jan zou vanaf 1808 vele jaren molenaar te Nieuwerkerk zijn. Het echtpaar Berman-Sneevliet woonde in de boerderij ten zuiden van de molen. De andere dochter van Cornelia Sneevliet-Baroen, Elizabeth Sneevliet, huwde respectievelijk Marinus Bal en Marcelis van Farowe en woonde precies aan de andere kant van de Molendijk.

Op 02-01-1844 brandde de Nieuwerkerkse molen na blikseminslag volkomen af. Als gevolg van een provinciale verordening van 1838 mocht de molen niet meer op de oude plaats – op de Platte Capelledijk – herbouwd worden, omdat de wieden daar boven de weg draaiden. De nieuwe molen, waarvan de eerste steen werd gelegd op 29-05-1844, werd daarom gebouwd aan de andere kant van de Platte Capelledijk, op de plaats waar de molen nu nog staat. Om die reden is op de molen vermeld: "Door de Zeeuwse wet ben ik hier neergezet".

Na het overlijden van Jan Berman in 1848 erfde zoon Cornelis Pieter de boerderij en oudste zoon Govert (1814-1877) de molen met op dat moment een waarde van fl. 12.000,-. Hij huwde in 1848 Levina Hollander (1816-1859), dochter van Cornelis Hollander en Lijntje van Vessem van de hofstede in het Boomweegje. Beide zoons Berman behoorden tot de afgescheidenen. Govert Berman liet een woning bij de molen bouwen.

Op 15-10-1857 verkocht Govert Berman de molen aan Willem Dijkman (1817-1887), tot dan molenaar te Ouwerkerk, in 1837 gehuwd met Lena Bouman (1817-1899). In 1859 werd een speciaal voor deze molen gemaakte nieuwe gietijzeren as van circa 3,5 ton, waaraan de wieden waren bevestigd, boven in de kap gehesen en aangebracht. In het gietijzer staat: `De as gestoken in 1859; de molen gekocht in 1857 door W. Dijkman`.

De familie Dijkman ontwikkelde zich tot een echte molenaarsfamilie: hun zeven zoons werden alle molenaar. Oudste zoon Christoffel Hendrik was molenaar te Elkerzee en Middelharnis, zoon Job te Dirksland, zoon Hendrik te Scherpenisse, zoon Pieter te Sint-Maartensdijk en Schiedam, zoon Johannes te Sirjansland en Stavenisse, zoon Willem te Elkerzee en jongste zoon Marinus te Nieuwerkerk.

Na het overlijden van Lena Dijkman-Bouman werd in 1900 eigenaar van de molen zoon Marinus Dijkman (1859-1942), in 1885 gehuwd met Dina Cornelia van de Velde (1861-1903), stiefdochter van de Ouwerkerkse molenaar Hendrik Capelle. Hij was al jaren de molenaar.

Op 06-07-1918 verkocht Marinus Dijkman de molen aan zijn zoon Johannes Dijkman (1889-1977), in 1917 gehuwd met Pieterella Matthijsse (1894-1986). Deze vestigde zich in 1932 aan de Oude Nieuwlandseweg (thans nr. 4) en verkocht de molen op 11-08-1932 aan zijn achterneef Leendert Jan Dijkman Mzn (1904-1984), afkomstig uit Elkerzee en in 1933 gehuwd met Pieterella Janna Hanse (1905-1993). In 1932 werd een nieuw huis bij de molen gebouwd. Het echtpaar Dijkman-Hanse vestigde zich in 1946 te Hilversum.

Vanaf 01-01-1947 tot 1963 werd het molenaarsbedrijf uitgeoefend door Adriaan Geuze (1904-1994), geboren te Poortvliet, in 1928 gehuwd met Cornelia Commerijntje Jopse (1907-1993), en diens zoon Hendrik Geuze (1930), in 1955 gehuwd met Elizabeth Braam (1929).